

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กฎหมายตราสามดวง. กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา, 2506.

กิตติศักดิ์ ปภากิตติ. การปฏิรูประบบกฎหมายไทยภายใต้อิทธิพลยุโรป. ใน ยุโรปกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: โอกาส ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง เล่ม 2. หน้า 41. กรุงเทพฯ: สยามสมาคม: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

กุลลดา เกษบุญชู - มีดี. ระบบการศึกษาและระบบราชการสมัยใหม่. ใน ยุโรปกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: โอกาส ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง เล่ม 2. หน้า 3. กรุงเทพฯ: สยามสมาคม: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

กุลลดา เกษบุญชู-มีดี. สนธิสัญญาบาวริงกับการปฏิบัติของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ใน ยุโรปกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: โอกาส ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง เล่ม 2. หน้า 5. กรุงเทพฯ: สยามสมาคม: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.

เกษม ศิริสัมพันธ์ และนิออน สนิทวงศ์. แนวพระราชดำริทางการเมืองในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ใน หนังสืออ่านประกอบคำบรรยายวิชาพื้นฐานอารยธรรมไทย. หน้า 260. พระนคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2514.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ กับ กระทรวงมหาดไทย. พระนคร: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2506.

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2506.

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2504.

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 3. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, 2481.

เจ้าพระยาทิพากรวงศ์. พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4 เล่ม 2. พระนคร: องค์การค้าของคุรุสภา, 2504.

ขวลีย์ ณ ถลาง. ประเทศราชของสยามในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2541.

- ชัย เรื่องศิลป์. ประวัติศาสตร์ไทยสมัยใหม่ พ.ศ. 2352-2453 ด้านเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: มุลนิธิ
โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2522.
- ชัยอนันต์ สมุทวณิช และชัตติยา กรวรรณสุด, บรรณาธิการ, เอกสารการเมือง-การปกครองไทย พ.ศ.
2417-2477. หน้า 130. กรุงเทพฯ: โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2518.
- เซอร์จอห์น บาวริง. ราชอาณาจักรและราษฎรสยาม เล่ม 2. ชาญวิทย์ เกษตรศิริ และกัณฐิกา
ศรีอุดม, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: มุลนิธิโตโยต้าประเทศไทย, 2547.
- ญาดา ประภาพันธ์. ระบบเจ้าภาษีนายอากรสมัยกรุงเก่า ยุคต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- ดวงฤดี กาลบุตร. การพัฒนาทางการคลังในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2509.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. ความทรงจำ. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย,
ไทย, 2516.
- ดำรงราชานุภาพ, ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. ตำนานภาษีอากรบางอย่าง. ใน ลัทธิ
ธรรมเนียมต่างๆ เล่ม 2. หน้า 172 - 175. พระนคร: โรงพิมพ์กรุงเทพฯเดลิแมล์, 2468.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา และราชเสนา, พระยา. เทศาภิบาล.
พระนคร: คลังวิทยา, 2494.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. พระราชประวัติรัชกาลที่ 5 ก่อนเสวยราชย์ พระบรมราช
ประวัติ พระประวัติกรมพระยาเทวะวงศ์วโรปการ พระประวัติตรัสเล่า. พระนคร: องค์การ
คำคุณุสภา, 2505.
- ดำรงราชานุภาพ, สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยา. ลัทธิธรรมเนียมต่างๆ ภาค 15 ตำนานภาษีอากรบางอย่าง
กับพระนิพนธ์อธิบาย. พระนคร: โรงพิมพ์อักษรสาสน์, 2521.
- เดช บุนนาค. กบฏเงี้ยวเมืองแพร่ ร.ศ. 121. สังคมศาสตร์ปริทัศน์. 6,2 (กันยายน - พฤศจิกายน
2511): 67 - 80.
- เดช บุนนาค. การปกครองระบบเทศาภิบาลของประเทศสยาม พ.ศ. 2435 - 2458. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2532.
- เดช บุนนาค. ชบอ ร.ศ. 121. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2524.
- นิธิ เขียวศรีวงศ์. ปากไก่และใบเรือ: ว่าด้วยการศึกษาประวัติศาสตร์วรรณกรรมต้นรัตนโกสินทร์.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: แพร่สำนักพิมพ์, 2543.
- บุญรอด แก้วกันหา. การเก็บส่วยในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (พ.ศ. 2325 - 2411). วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. 2518.

ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4. พระนคร: องค์การค้าคุรุสภา, 2503.

ประชุมพงศาวดารภาค 12. จดหมายเหตุหมอบรัดเล. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2507.

ประกฤษธร บุญประเสริฐ. ขอบเขตพระราชอำนาจของกรมพระราชวังบวรสถานมงคลในสมัยรัตนโกสินทร์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต แผนกประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2516.

ประยุทธ์ สิทธิพันธ์. ตามรอยบาทพุทธเจ้าหลวง. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สยาม, 2517.

พรณี บัวเล็ก. สยามในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง: ประวัติศาสตร์ไทยตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ: เมืองโบราณ, 2541.

พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4 เล่ม 2. พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, 2504.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระราชดำรัสทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน. ใน ประวัติศาสตร์และการเมือง. หน้า 89 - 120. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2519.

พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พระราชหัตถเลขาในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีไปมากับสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. พระนคร: โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร, ม.ป.ป.

พระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงแถลงพระบรมราชาธิบายแก้ไขการปกครองแผ่นดิน. ใน ชัยอนันต์ สมุทวณิช, ชาติติยา กรรณสูต (บรรณาธิการ), เอกสารการเมืองการปกครองไทย (พ.ศ. 2417 - 2477), หน้า 72 - 99. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สถาบันสยามศึกษา สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2532.

พระราชบัญญัติกระทรวงพระคลังมหาสมบัติ. ใน เสถียร ลายลักษณ์ (รวบรวม), ประชุมกฎหมายประจำศก. หน้า 198. พระนคร: โรงพิมพ์เดลิเมล์, 2478.

พระราชบัญญัติรัฐมนตรี ร.ศ. 113. พระราชกิจจานุเบกษา เล่ม 11. 13 มกราคม 113: 5.

พระราชบัญญัติและประกาศต่างๆ ในรัชกาลที่ 4. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อักษรกิจ, 2521.

พระราชบัญญัติอากรชั้นใน จ.ศ. 1248 (พ.ศ. 2429). ใน เสถียร ลายลักษณ์ (รวบรวม), ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 11. หน้า 44. พระนคร: โรงพิมพ์เดลิเมล์, 2478.

พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 1 ฉบับหอสมุดแห่งชาติ. พระนคร: คลังวิทยา, 2505.

พอใจ ถมยา. บทบาทพระองค์เจ้าปฤษฎางค์: ศึกษากรณีการเจรจาตกลงในหนังสือสัญญาเกี่ยว

- กับสุรากับนาวาประเทศ. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529.
- เฟรด ดับลิว. ริกส์. การปรับตัวเข้าสู่ยุคใหม่ของสยามและพม่า. แปลโดย อมร โสภณวิเชษฐวงศ์ และเอกวิทย์ ณ ถลาง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สมาคมนักวิจัย, 2519.
- ภารดี มหาจันทร์. การปฏิรูปการทหารในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต, สาขาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 2518.
- ภารดี มหาจันทร์. รัตนโกสินทร์ยุคปรับปรุงประเทศ พ.ศ. 2394 - 2475. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ยุวดี ไกรพิบูลย์. บทบาทของกระทรวงพระคลังมหาสมบัติกับการปฏิรูปประเทศ (พ.ศ. 2435 - 2475). วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ภาควิชาประวัติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2523.
- "เรื่องกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์ออกจากคลังและตั้งสมเด็จพระนริศร์เป็นเสนาบดีคลัง". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 3.
- "เรื่องกรมหมื่นมhicรราชหุทัยกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 7 กรกฎาคม ร.ศ. 122". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.
- "เรื่องกรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการร่างงบประมาณอย่างใหม่ให้กระทรวงพระคลังลงเรือนเงิน". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 17.
- "เรื่องกรมหลวงเทวะวงษ์วโรประการแสดงความคิดเห็นเรื่องกรมหมื่นนราธิปประพันธ์พงษ์". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 3.
- "เรื่องการต้มกลั่นสุราเถื่อนเกาะช้างเกาะเสม็ด". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./30.
- "เรื่องการประชุมเสนาบดี 2438 - 2450". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กต.55/5.
- "เรื่องกู้เงินต่างประเทศทำรถไฟสายเหนือ กรมหมื่นมhicรราชหุทัยกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 8 กรกฎาคม ร.ศ. 123". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.
- "เรื่องกู้เงินต่างประเทศทำรถไฟสายเหนือ เมมโมเร็นดัมที่ปรึกษาราชการทั่วไป เอ็ดเวิร์ด สโตรเบล เรื่องการกู้เงินต่างประเทศ 25 ตุลาคม ร.ศ. 123". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.
- "เรื่องกู้เงินต่างประเทศทำรถไฟสายเหนือ รายงานการประชุมเสนาบดี 18 พฤศจิกายน ร.ศ. 123". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.
- "เรื่องกู้เงินต่างประเทศทำรถไฟสายเหนือ รายงานการประชุมเสนาบดี 27 กุมภาพันธ์ ร.ศ.123".

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องกู้เงินสามล้านตอนหลัง พระยาสุรียานุวัตรกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว 7 ธันวาคม ร.ศ. 125". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องคำกราบบังคมทูลของคณะกรรมการพิจารณาเงินที่จะทำรถไฟและเอริเกชั่น". หอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ. ก ร.5 ค / 20.

"เรื่องงบประมาณกรมไปรษณีย์แลโทรเลข". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 17.

"เรื่องงบประมาณค่าเล่าเรียนของเจ้านายต่างประเทศ 2438". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม-
สบ.16 / 4 .

"เรื่องจัดราชการกระทรวงพระคลัง พระราชบัญญัติพระธรรมนูญหน้าที่ราชการกระทรวงพระคลัง
มหาสมบัติ". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 1.

"เรื่องเจ้าพนักงานหอรัษฎากรพิพัฒน์กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว".
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./42.

"เรื่องเจ้าพนักงานหอรัษฎากรพิพัฒน์กราบบังคมทูลสมเด็จพระเจ้าฟ้ามหามาลา กรมพระบำราบ
ปรปักษ์ จ.ศ. 1243". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./13.

"เรื่องเจ้าพระยาภาณุวงศ์มหาโกษาธิบดีถึงนาย บี. เอส. ฮาแมน จ.ศ. 1244". หอจดหมายเหตุแห่ง
ชาติ. ม ร.5 รล.พศ./5.

"เรื่องเจ้าพระยาภาณุวงศ์กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ. 1241".
หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม ร.5 รล.พศ./4.

"เรื่องเจ้าพระยามหินทรศักดิ์ธำรงกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ.
1243". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./17.

"เรื่องเจ้าพระยาสุรวงษ์ไวยวัฒน์กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ.
1242". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม ร.5 รล.พศ./20.

"เรื่องเจ้าพระยาสุรวงษ์ไวยวัฒน์กราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ.
1243". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./16.

"เรื่องเชิญประชุมเสนาบดี 2439 - 2460". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กต.55/6.

"เรื่องทูลร่างพระราชบัญญัติสำหรับจัดการโรงขายสุราที่มีไลเซนซ์ จ.ศ. 1242". หอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ. ม. ร.5 นก./11.

"เรื่องเบ็ดเสร็จราชการเลขานุการ (ร.ศ. 89 - 124)". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 รล./ 1.

"เรื่องประกาศถวายรายงานและวิธีจัดระเบียบราชการกระทรวงต่างประเทศ". หอจดหมายเหตุ
แห่งชาติ. มร.5 ต/2 ต.1.

"เรื่องผู้แทนบริษัท ถึงกงสุลอังกฤษ จ.ศ. 1243". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./13.

- "เรื่องพระบรมราชาไชบายในการแก้ไขการปกครองแผ่นดิน ร.ศ. 103 - 104". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 บ/8.
- "เรื่องพระยาบริบูรณ์โกษากรและพวกร้องขอคืนอากรสุราและชอลดเงินที่ค้าง". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 45.
- "เรื่องพระราชกระแสของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวตอบโต้ความเห็นของมิสเตอร์มิทเชลอินเนส". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 17.
- "เรื่องพระราชบัญญัติเพิ่มเติม". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 40.
- "เรื่องพระราชหัตถเลขาว่าด้วยข้อราชการต่างๆ". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม-สบ. 16 / 8.
- "เรื่องพระราชสาสน์ถวายพระเจ้าฟรานซิสโยเซฟแห่งออสเตรีย". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 รล.พศ./20.
- "เรื่องเพิ่มข้าราชการตรวจการสรรพากร". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 รล. / 2.
- "เรื่องภาษี (กรมสรรพากร) สุรา". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 45.
- "เรื่องภาษีอากรสุราในกรุงแลหัวเมือง". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 45.
- "เรื่องมองซิเออร์เยปีเลงสกีอุปทูตฝรั่งเศสว่าเจ้าภาษีสุรากล่าวโทษหาว่าได้กั้นสุราที่โรงในบังคับฝรั่งเศส". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 45.
- "เรื่องรัฐบาลกู้เงินต่างประเทศ กรมหลวงนครราชสีมา วัดติวงศ์ กราบ บังคม ทูล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 2 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 121". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 75.
- "เรื่องร่างคอนเวนชันสุราซึ่งพระยาสยามได้แก้ครั้งที่สุด". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 รล. พศ./8.
- "เรื่องรายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ วันที่ 11 มีนาคม ร.ศ. 111". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กต. 55.
- "เรื่องรายงานการประชุมของคณะกรรมการตรวจสอบ วันที่ 17 มีนาคม ร.ศ. 111". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. กต. 55.
- "เรื่องรายงานโครงการทอนน้ำไขน้ำสำหรับที่ราบแห่งลาดแม่น้ำเจ้าพระยาตอนใต้ของมิสเตอร์วินเดอร์ไฮเด". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ร.5 กษ. 9/5.
- "เรื่องรายงานผลการจับสุราเถื่อนเมืองสมุทรสาคร". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 45.
- "เรื่องรายงานเสนาบดีสภา 6 พฤษภาคม ร.ศ. 129". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก. ร.5 ค / 19.
- "เรื่องลอร์ดซอสเบอร์รี่ถึงพระยาภาณุวงศ์ จ.ศ. 1241". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./15.
- "เรื่องลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลงบประมาณกระทรวงต่างๆ". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม-สบ. 16/9.
- "เรื่องลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลจากพระองค์เจ้าปฤษฎางค์ 2425". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ.

ม-สบ. 16/11.

"เรื่องลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลเมื่อครั้งเสด็จยุโรป 14 มิ.ย. - 16 ก.ย. 2430". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม-สบ. 16/9.

"เรื่องลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลเรื่องจัดเวลาในการประชุมปรึกษาราชการ 23 ส.ค. 2432." หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม-สบ. 16/9.

"เรื่องลายพระหัตถ์กราบบังคมทูลเรื่องร่างข้อความแก้ไขธรรมเนียมราชการทูลเกล้าถวายเรื่อง Executive Council 17 พ.ย. 2430". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม-สบ. 16/9.

"เรื่องสมเด็จพระเจ้าพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ถึงเจ้าพระยาสุรวงค์ไวยวัฒน์ จ.ศ. 1241". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, ม ร.5 รล.พศ./13.

"เรื่องสัญญากรมท่า". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./9.

"เรื่องสำเนาการกู้เงินต่างประเทศส่งไปลงพิมพ์ กรมหลวงเทเวศร์วงษ์โรประการกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 18 กรกฎาคม ร.ศ. 122". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องสำเนาการกู้เงินต่างประเทศส่งไปลงพิมพ์ พระยาสุรียานุวัตรกราบทูลกรมหลวงเทเวศร์วงษ์โรประการ 14 มกราคม ร.ศ. 121". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องสำเนาคำปรึกษาจัดการคราวนี้ที่ตกลงกันในระหว่างคอเวอนเมนต์สยามกับผู้แทนคอเวอนเมนต์ต่างประเทศที่เกี่ยวข้องในการนี้ จ.ศ. 1244". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม ร.5 รล.พศ./5.

"เรื่องสำเนาหนังสือเรื่องกู้เงินทำรถไฟ กรมหมื่นมหิศราชนฤทัยกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 18 ธันวาคม ร.ศ. 121". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องสำเนาหนังสือเรื่องกู้เงินทำรถไฟ กรมหลวงเทเวศร์วงษ์โรประการกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 24 ธันวาคม ร.ศ. 121". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องสำเนาหนังสือเรื่องกู้เงินทำรถไฟ กรมหลวงเทเวศร์วงษ์โรประการกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว 9 กุมภาพันธ์ ร.ศ. 121". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ก ร.5 ค / 75.

"เรื่องสมุดพิเศษ". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม ร.5 รล.พศ./5.

ลิขิต ธีรเวคิน. วิวัฒนาการการเมืองการปกครองไทย. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

วรารณณ์ จิวชัยศักดิ์. นโยบายทางด้านเศรษฐกิจของรัฐในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

- วัลยวิภา บุรุษรัตนพันธุ์ และวิมลพรรณ ปัตถวิชัย. บทบาทของสมเด็จพระยาเทวะวงศัวโร
ปการกับการปฏิรูปการปกครองแผ่นดินในรัชกาลที่ 5. กรุงเทพฯ: ธรรม์ธวัช, 2525.
- วิมลพรรณ ปัตถวิชัย. สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาเทวะวงศัวโรปการ. กรุงเทพฯ:
โรงพิมพ์กรุงเทพฯ (1984), 2547.
- สง่า นิลกำแหง. ประวัติกระทรวงการต่างประเทศ. ใน ประวัติความเป็นมาและรูปร่างของ
กระทรวงการต่างประเทศและระเบียบปฏิบัติเกี่ยวกับหนังสือเดินทาง. หน้า 159 - 160.
พิมพ์ในงานพระราชทานเพลิงศพ นายจิตร สายะศิลป์ ณ เมรุวัดมกุฏกษัตริยาราม 27
มีนาคม 2499.
- สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่าง
ประเทศ เล่ม 1: 1617 - 1869. กรุงเทพฯ: กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการ
ต่างประเทศ, 2511.
- สนธิสัญญาและความตกลงทวิภาคีระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศและองค์การระหว่าง
ประเทศ เล่ม 2. กรุงเทพฯ: กรมสนธิสัญญาและกฎหมาย กระทรวงการต่างประเทศ,
2511.
- สุจิต บุญกนการ. การสร้างกองทัพตามแบบยุโรป. ใน ยุโรปกับรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระ
จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว: โอกาส ความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลง เล่ม 2, หน้า 5 - 30.
กรุงเทพฯ: สยามสมาคม: คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สุทธาดา เลขไวฑูรย์. การใช้จ่ายเงินแผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ. 2435 - 2453). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุทธิพันธ์ ชุนทรานนท์. การเก็บภาษีอากรและผลกระทบต่อสังคมไทย พ.ศ. 2416 - 2475. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย, 2525.
- สุมาลี บำรุงสุข. การรวบรวมรายได้แผ่นดินในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
(พ.ศ. 2416 - 2453). วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ, ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะ
อักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525.
- "หนังสือกราบบังคมทูล จ.ศ. 1243". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./13.
- "หนังสือกราบบังคมทูล จ.ศ. 1245". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./28.
- "หนังสือกราบบังคมทูล จ.ศ. 1245". หอจดหมายเหตุแห่งชาติ. ม. ร.5 นก./29.
- อัญชลี สุสัยณห์. โพธิ์สมัย ร.5: ความเปลี่ยนแปลงของระบบไพร่และผลกระทบต่อสังคมไทยใน

รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2546.

อุดม ประมวลวิทยา. 100 เจ้าฟ้าและเสนาบดี. พระนคร: สำนักพิมพ์คลังวิทยา, 2505

เฮนรี เบอริ่ง. เอกสารเบอริ่ง เล่ม 1. แปลโดย สวัสดิ์ สุวรรณสถิตย์. กรุงเทพฯ: ศูรสภา, 2514.

ภาษาอังกฤษ

A.J.H. Latham and Larry Neal. The International Market in Rice and Wheat 1868 - 1914. Economic History Review No. Z, Vol. XXXVI (May 1983): 273 - 274.

Bruce Russett and Harvey Starr. World Politics : The Menu for Choice. New York: W.H. Freeman and Company, 1981.

Chaiyan Rajchagool. The Rise and Fall of the Thai Absolute Monarchy. Bangkok: White Lotus, 1994.

Ian Brown. The Creation of the Ministry of Finance in Siam, 1885 - 1910. London: Ipswich Book, 1992.

James C. Ingram. Economic Change in Thailand 1850 - 1970. California: Stanford University Press, 1971.

John Crawford. Journal of an Embassy to the Courts of Siam and Cochin China. Singapore: Oxford University Press, 1987.

Kullada Kesboonchoo Mead. The Rise and Decline of Thai Absolutism. London: RoutledgeCurzon, 2004.

Noel Battye. The Military and Society in Siam, 1868-1910: Politics and Military Reform during the Reign of King Chulalongkorn. Ph.D. diss., Cornell University, 1974.

Robert Cox. Production Power and World Order: Social Forces in the Making of History. New York: Columbia University Press, 1987.

Statistical Year Book of the Kingdom of Siam 1916. Bangkok: the Department of Commerce and Statistics. (n.d.).

Thailand, Ministry of Finance. Report of the Financial Adviser on the Budget of the Kingdom of Siam for the year 129. (n.p., n.d.).

Thongchai Winichakul. Siam Mapped: A History of the Geo-Body of a Nation. Honolulu:

University of Hawaii press, 1994.

William J. Siffin. The Thai Bureaucracy Institutional Change and Development.

Honolulu: East-West Center Press, 1966.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวจุฑารัตน์ วินิจสกุลไทย เกิดเมื่อวันที่ 21 พฤศจิกายน พ.ศ. 2523 ที่อำเภอ
บางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาประวัติศาสตร์
จากมหาวิทยาลัยบูรพา เมื่อปีการศึกษา 2545 และเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโทที่ภาควิชา
ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย